

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.146.2025
Warszawa, 29 września 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 8930 skierowaną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią Posłankę Anitę Kucharską - Dziejic oraz grupę posłów *w sprawie niealimentacji*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Ad 1

Przestępstwo uchylania się od alimentów zostało uregulowane w art. 209 § 1 i § 1a Kodeksu karnego (k.k.). Ściganie ww. przestępstwa następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego (art. 209 § 2 k.k.).

Zgodnie z informacjami, które przygotowała Prokuratura Krajowa, w latach 2019 – 2025 (wg stanu na koniec maja 2025) o czyn z art. 209 § 1 i § 1a k.k. wszczęto następującą liczbę postępowań przygotowawczych:

2019 – 84 692;

2020 – 65 917;

2021 – 62 218;

2022 – 49 540;

2023 – 50 940;

2024 – 44 340;

2025 – 21 753.

Jak przekazała Prokuratura Krajowa, z systemu informatycznego prokuratury nie ma możliwości wygenerowania danych dotyczących postępowań przygotowawczych o czyn z art. 209 § 1 i § 1a k.k. w zw. z art. 209 § 3 k.k. (wszczętych z urzędu).

Poniżej przedstawiam zestawienia statystyczne dotyczące spraw o uchylanie się od alimentów, które rozpatrzyły sądy powszechne:

A. Liczba osób dorosłych osądzonych i skazanych w I instancji w sądach rejonowych z art. 209 §1 i 1a k.k. w latach 2019 – 2024

Wyszczególnienie	Osądzeni	Skazani
2019		
Art. 209 k.k.	48 890	47 001
2020		
Art. 209 § 1 k.k.	21 671	20 778
Art. 209 § 1a k.k.	14 167	13 850
2021		
Art. 209 § 1 k.k.	15 247	14 526
Art. 209 § 1a k.k.	20 367	19 791
2022		
Art. 209 § 1 k.k.	12 398	11 847
Art. 209 § 1a k.k.	18 077	17 552
2023		
Art. 209 § 1 k.k.	10 733	10 273
Art. 209 § 1a k.k.	16 650	16 187
2024		
Art. 209 § 1 k.k.	10 301	9 835
Art. 209 § 1a k.k.	15 550	15 106

B. Liczba osób dorosłych prawomocnie skazanych z art. 209 §1 i 1a k.k. za lata 2017
- 2020

Wyszczególnienie	Skazani
2017	
Art. 209 § 1 k.k.	6 902
Art. 209 § 1a k.k.	809
2018	
Art. 209 § 1 k.k.	11 837
Art. 209 § 1a k.k.	30 381
2019	
Art. 209 § 1 k.k.	12 928
Art. 209 § 1a k.k.	36 203
2020	
Art. 209 § 1 k.k.	9 857
Art. 209 § 1a k.k.	26 480

Ad 2

Jak wskazała Prokuratura Krajowa, działania w celu ograniczenia powszechności przestępstwa niealimentacji pozostają poza obszarem ustawowych zadań prokuratury. Wynika to z faktu, że inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi należy do ustawowych zadań Policji, o czym wprost stanowi art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2024 r. poz. 145 ze zm.).

Ad 3 i 4

Aktualne brzmienie art. 209 k.k. zostało nadane *ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (Dz. U.

z 2017 r. poz. 952). Wprowadzone zmiany skutkowały m.in. nowym brzmieniem art. 209 § 1 k.k., w którym zrezygnowano z poprzednio występujących znamion w postaci „uporczywości” uchylania się od obowiązku alimentacyjnego i skutku w postaci „narażenia osoby uprawnionej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”. Do popełnienia tego przestępstwa dochodzi, gdy osoba uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych, wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące. Wówczas możliwe jest wymierzenie kary grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Natomiast art. 209 § 1a k.k. stanowi tzw. typ kwalifikowany przestępstwa niealimentacji. Surowszej odpowiedzialności karnej w postaci kary grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 podlega sprawca czynu określonego w § 1, który naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości nie są prowadzone prace legislacyjne dotyczące nowelizacji Kodeksu karnego w zakresie zmodyfikowania odpowiedzialności karnej za czyn niealimentacji. Trwają natomiast inne prace dotyczące świadczeń alimentacyjnych.

Ministerstwo Sprawiedliwości pracuje nad usprawnieniem dochodzenia alimentów poprzez wprowadzenie alternatywnego (dla obecnych zasad) sposobu określania wysokości świadczenia alimentacyjnego, tzw. alimentów natychmiastowych. Ich ustandaryzowana wysokość będzie pozwalała w wielu przypadkach na natychmiastowe rozstrzygnięcie sprawy w przedmiocie alimentów. Celem projektowanych zmian jest usprawnienie postępowań sądowych w tym zakresie. Zaletą alimentów natychmiastowych będzie ich przewidywalność co do szybkiego uzyskania orzeczenia (nakaz zapłaty) oraz co do ich wysokości. Miałyby być one powiązane z minimalnym wynagrodzeniem oraz zakładać automatyczną waloryzację świadczenia alimentacyjnego, co przyczyniłoby się do ograniczenia liczby spraw rozpoznawanych w wydziałach rodzinnych sądów. Nakazy zapłaty alimentów natychmiastowych mogłyby wydawać referendarze sądowi.

Do ww. projektu regulacji swoje stanowisko przedstawiła Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/stanowiska-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-rodzinnego> (pierwsza pozycja z listy) oraz Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-cywilnego>

Dodatkowo w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace analityczne nad zwiększeniem efektywności egzekucji świadczeń alimentacyjnych. W ramach tych prac m.in. zwrócono się do Departamentu Konsularnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych z prośbą o wystąpienie do placówek konsularnych w Republice Czeskiej oraz w Republice Chorwacji o przekazanie informacji dotyczących systemu egzekucji świadczeń alimentacyjnych funkcjonujących w tych państwach. Ponadto 16 lipca 2025 roku w Ministerstwie Sprawiedliwości odbyło się spotkanie o charakterze roboczym, także z udziałem komorników, dotyczące konieczności usprawnienia egzekucji świadczeń alimentacyjnych, podczas którego odbyto dyskusję na powyższy temat. Ministerstwo pozostaje także w stałym kontakcie z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Z kolei w ramach zadań z zakresu sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości zwierzchniego nadzoru administracyjnego nad działalnością komorników sądowych oraz zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością sądów w postępowaniu egzekucyjnym, mając na względzie szczególną wagę i społeczną doniosłość świadczeń alimentacyjnych, ministerialna służba nadzoru nad działalnością komorników sądowych ze zwiększoną wnikliwością podchodzi do skarg obywateli i innych sygnałów wskazujących na możliwość wystąpienia uchybień w działalności komorników sądowych w toku prowadzonych egzekucji należności alimentacyjnych.

Stan skuteczności egzekucji alimentów utrzymuje się na stabilnym poziomie z tendencją lekko wzrostową. Obrazują to następujące dane.

Skuteczność egzekucji świadczeń powtarzających się (tzw. Kmp), wśród których egzekucja alimentów stanowi udział przekraczający 95%, rozumiana jako udział spraw załatwionych przez wyegzekwowanie świadczenia przez wszystkie kancelarie komornicze w kraju w ogólnej liczbie spraw załatwionych (wszelkimi sposobami załatwienia) przez wszystkie

kancelarie komornicze w kraju (w %) w ostatnich latach kształtowała się następująco: 2020 r. (19,96 %); 2021 r. (21,62 %); 2022 r. (22,11 %); 2023 r. (21,88 %); 2024 r. (22,04%).

Z kolei skuteczność egzekucji wyżej wskazanych świadczeń, rozumiana jako stosunek liczby spraw załatwionych przez wyegzekwowanie świadczenia przez wszystkie kancelarie komornicze w kraju do liczby wpływu spraw do wszystkich kancelarii komorniczych w kraju (w%) w ostatnich latach kształtowała się następująco: 2020 r. (20,05 %); 2021 r. (22,76 %); 2022 r. (24,19 %); 2023 r. (23,11 %); 2024 r. (24,45 %).

Warto także odnotować, że w odniesieniu do osób skazanych, które są zobowiązane do płacenia alimentów Służba Więzienna podejmuje działania mające na celu skierowanie jak największej ich liczby do odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego (chodzi o osoby, które spełniają kryteria określone w ustawie — Kodeks karny wykonawczy).

Zgodnie z § 37.1 pkt. 15) Zarządzenia nr 103/24 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 27 grudnia 2024 r. w *sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych*, skazani, którzy spełniają kryteria są informowani o możliwości odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego. Ponadto w przypadku skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 4 miesięcy decyzję w przedmiocie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego podejmuje komisja penitencjarna działająca w zakładzie karnym, w którym skazany przebywa.

Zgodnie ze statystyką kwartalną za drugi kwartał 2025 r., umieszczoną na stronie internetowej Służby Więziennej, w jednostkach penitencjarnych przebywało 5087 osób odbywających karę za przestępstwa z art. 209 Kodeksu karnego:

<https://sw.gov.pl/strona/Statystyka>

Poniżej przedstawiam przykładową statystykę za maj 2025 r.:

Osadzeni zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych w maju 2025 r.

Zobowiązani	Liczba zobowiązanych	Liczba potrąceń	Kwota potrąceń (zł)	Średnia rata alimentów (zł)
Z mocy wyroku	11130 (w tym zatrudnieni 6069)	6000	2 228 154,88	371,36

Nie każdy skazany spełnia kryteria formalne do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, dlatego Służba Więzienna podejmuje szereg działań i oddziaływań mających na celu niwelowanie deficytów skazanych zobowiązanych do świadczeń alimentacyjnych.

Wszyscy skazani przyjmowani do zakładów karnych, poddawani są przez kadre penitencjarną diagnozie i obejmowani, w miarę potrzeb, różnymi formami oddziaływań takimi jak m.in.: praca, programy resocjalizacyjne, kursy i szkolenia zawodowe, nauczanie czy też oddziaływania terapeutyczne. W kilku jednostkach program dla skazanych posiadających zadłużenia alimentacyjne zrealizowano na podstawie umowy z firmami zewnętrznymi.

We wszystkich jednostkach penitencjarnych w kraju, skazanych zobowiązanych alimentacyjnie w miarę możliwości zatrudnia się odpłatnie. Ten rodzaj zatrudnienia jest szczególnie ważny, bowiem daje osadzonym nie tylko możliwość spłaty posiadanych zobowiązań finansowych, ale także wsparcia finansowego rodziny. Pracę zapewniają przede wszystkim skazanym z zobowiązaniami alimentacyjnymi, a także mającym szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną, w tym osadzonym z innymi zobowiązaniami.

Z wyrazami szacunku Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/